

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРНОЮ ПЕРЕБУДОВОЮ ГОСПОДАРЮЮЧИХ СУБ'ЄКТІВ

УДК 332

В. П. Полуянов, Н. С. Попович
Автомобільно-дорожній інститут ДВНЗ «ДонНТУ» (Горлівка)

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ТА СКЛАДУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Проаналізовано структуру та склад оборотних активів підприємств житлово-комунальної галузі України. Сформульовано проблеми формування і використання оборотних активів підприємств в сучасних умовах господарювання.

На сучасному етапі розвитку України в умовах нестабільної економіки підприємства зацікавлені в раціональній структурі та ефективному використанні активів для отримання найбільшого економічного ефекту. Проблема управління структурою активів підприємств обґрунтовує доцільність зосередження особливої уваги на аналізі структури та динаміки оборотних активів підприємств з метою виявлення невикористаних можливостей підвищення ефективності роботи підприємств та зміцнення фінансового стану. Тому визначення структури і динаміки оборотних активів підприємств житлово-комунальної галузі України та формулювання проблематики управління оборотними активами підприємств в сучасних умовах носить актуальний характер.

Управління активами підприємств вимагає звернення особливої уваги на склад та структуру оборотних активів вітчизняних підприємств житлово-комунального господарства як на можливість підвищення фінансової стабільності та покращення фінансового стану підприємств. Отже, постає необхідність проведення поглибленого аналізу структури оборотних активів підприємств житлово-комунальної галузі протягом 2005–2009 рр. на основі даних Державного комітету статистики України (табл. 1) [2–6].

Таблиця 1
Структура оборотних активів підприємств житлово-комунальної галузі України, 2005–2009 рр.

Елементи оборотних активів	2005		2006		2007		2008		2009	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Товарно-матеріальні цінності	520,13	5,85	375,7	11,27	476,7	10,04	644,7	9,66	622,3	7,74
Дебіторська заборгованість	5791,66	65,14	2157,40	64,5	3085,8	65,02	4273,5	64,01	5152,1	64,04
Поточні фінансові інвестиції	440,11	4,95	103,92	3,08	159,3	3,36	326,4	4,89	417,6	5,19
Грошові кошти	1690,20	19,01	575,39	17,2	822,8	17,34	966,3	14,47	1241,1	15,42
Інші оборотні активи	449,00	5,05	132,29	3,95	201,1	4,24	465,0	6,97	612,0	7,61
Всього:	8891,1	100,0	3344,7	100,0	4745,7	100,0	6675,9	100,0	8045,1	100,0

Аналізуючи дані табл. 1, бачимо, що протягом останніх років найбільшу питому вагу у складі оборотних активів підприємств житлово-комунального господарства складає дебіторська заборгованість, а саме: від 65,14% у 2005 р. до 64,04% у 2009 р. З одного боку, специфіка діяльності цієї галузі народного господарства передбачає необхідність мати значні оборотні активи в розрахунках за надані послуги у зв'язку з наданням пільгових строків оплати спожитої продукції (послуг). З іншого боку, значна частка дебіторської заборгованості приводить до обмеження можливостей фінансування операційної діяльності підприємств житлово-комунального господарства. Тобто, якщо на рівні окремого підприємства перевагу дебіторської заборгованості можна розглядати і як позитивну тенденцію з позицій майбутніх надходжень коштів, то на загальногосподарському рівні подібний стан свідчить про можливі проблеми у грошовому обігу, що в подальшому обмежує підприємства у фінансуванні операційного процесу. Суттєвою складовою оборотних активів галузі є грошові кошти, частка яких поступово знижується від 19,01% у 2005 р. до 15,42% у 2009 р. Це свідчить про позитивні зрушення у діяльності галузі, а саме про достатню ліквідність активів підприємств галузі, що несуттєво зменшується протягом останніх років.

Достатню частку у структурі оборотних активів займають товарно-матеріальні цінності, що протягом 2005–2009 рр. зменшуються від 11,27% у 2006 р. до 7,74% у 2009 р., що говорить про недостатню забезпеченість підприємств житлово-комунального господарства України матеріальною базою для надання послуг та випуску продукції у необхідному повному обсязі. Проте, позитивною тенденцією є наявність незначної частки товарно-матеріальних цінностей у структурі оборотних активів, що свідчить про потенційні можливості суб'єктів господарювання до виконання виробничої програми й програми реалізації продукції і послуг. Зіставляючи питому вагу товарно-матеріальних цінностей і дебіторської заборгованості, можна констатувати необхідність пошуку ефективних методів взаємодії виробника і споживача продукції. Структура оборотних активів підприємств житлово-комунальної галузі України характеризується низькою питоною вагою поточних фінансових інвестицій (4,95–5,19%) у загальній сумі оборотних активів, що на практиці свідчить про потребу підприємств в ліквідних активах, що часто призводить до банкрутства підприємств України.

В цілому, склад та структура оборотних активів підприємств житлово-комунального господарства країни протягом 2005–2009 років є незмінною — спостерігається надмірна частка дебіторської заборгованості, достатній рівень грошових коштів, нестача товарно-матеріальних цінностей, відсутність суттєвих змін у частках поточних фінансових інвестицій та інших активів.

Таким чином, проведений аналіз статистичних даних дозволяє виділити ряд проблем в галузі формування і використання оборотних активів підприємств житлово-комунальної галузі України. По-перше, високий рівень дебіторської заборгованості підприємств та, як наслідок, недостатність коштів для здійснення операційної діяльності. Наявність значної частки простроєної дебіторської заборгованості виступає причиною зниження власних кредитних можливостей підприємств. У свою чергу заморожування коштів у розрахунках приводить і до неможливості підприємств інвестувати частину чистих операційних доходів у короткострокові фінансові інвестиції, що могло б бути додатковим джерелом фінансування [1, с. 29]. По-друге, незначна питома вага поточних фінансових інвестицій у загальній структурі оборотних активів свідчить про недостатній рівень вкладення підприємствами тимчасово вільних коштів у банківські депозити, короткострокові цінні папери та інші дохідні фінансові інструменти з метою формування ліквідних резервів та одержання доходів. Якщо в окремих періодах діяльності підприємств очікується тимчасовий надлишок грошових коштів, то слід прийняти рішення стосовно їх раціонального використання, зокрема вкладення в прибуткові інвестиції. По-третє, низька частка товарно-матеріальних цінностей в структурі оборотних активів може вплинути на невиконання виробничої програми та зниження фінансових результатів діяльності підприємств житлово-комунального господарства України.

Різноманіття методів і моделей управління активами не відображають можливі варіанти виробничих ситуацій і не завжди дозволяють використовувати готові рішення в діяльності підприємств. Напрямок подальших досліджень має стати розробка практичних заходів щодо усунення проблем формування і використання оборотних активів підприємств з метою забезпечення платоспроможності, рентабельності та ліквідності підприємств житлово-комунальної галузі України з урахуванням змін економічних умов господарювання.

Список використаних джерел

1. Однат А. А. Удосконалення методики аналізу оборотних коштів промислового підприємства / А. А. Однат // Схід. — 2007. — № 4 (82). — С. 27–30
2. Статистичний щорічник України за 2005 рік / Держкомстат України // за ред. О. Г. Осауленка; відп. за вип. В. А. Головка. — К. : Консультант, 2005. — 592 с.
3. Статистичний щорічник України за 2006 рік / Держкомстат України // за ред. О. Г. Осауленка; відп. за вип. В. А. Головка. — К. : Консультант, 2006. — 560 с.
4. Статистичний щорічник України за 2007 рік / Держкомстат України // за ред. О. Г. Осауленка; відп. за вип. В. А. Головка. — К. : Консультант, 2007. — 646 с.
5. Статистичний щорічник України за 2008 рік / Держкомстат України // за ред. О. Г. Осауленка; відп. за вип. В. А. Головка. — К. : Консультант, 2008. — 664 с.
6. Статистичний щорічник України за 2009 рік / Держкомстат України // за ред. О. Г. Осауленка; відп. за вип. В. А. Головка. — К. : Консультант, 2009. — 632 с.